

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-042-1-10>

ЩОДО ПРОТИДІЇ ГУМАНІТАРНОЇ ЕКСПАНСІЇ РФ В КРИМУ В КОНТЕКСТІ СТВОРЕННЯ «КРИМСЬКОЇ ПЛАТФОРМИ»

Юксель Г. З.

*кандидат філологічних наук, доцент,
докторант*

Інститут журналістики

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка,
доцент кафедри слов'янської філології та журналістики*

Інститут філології та журналістики

Таврійського національного університету

імені В. І. Вернадського

м. Київ, Україна

Після початку агресії проти України та окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополь в 2014 році з боку Російської Федерації стратегія реінтеграції тимчасово окупованих територій та розбудови потужної системи національної безпеки України визнана пріоритетним напрямком розвитку держави [9]. Розробка ефективних інструментів безпечної реінтеграції тимчасово окупованих територій включатиме створення міжнародної коаліції для підтримки зусиль держави щодо відновлення територіальної цілісності на всіх переговорних майданчиках, поновлення переговорів на міжнародному рівні щодо деокупації Криму, реінтеграцію дітей і молоді, напрацювання механізмів вирішення житлових проблем, забезпечення інформаційного суверенітету, доступу до адміністративних послуг мешканців тимчасово окупованих територій. Важливим напрямом стає зміцнення української армії, яка функціонуватиме відповідно до принципів, норм і стандартів держав-членів НАТО [9].

В цьому контексті створення міжнародної «Кримської платформи», запропонованої Президентом України, має стати інструментом привернення міжнародної уваги до питання Криму, який зараз можна розглядати як початковий етап становлення соціально-комунікаційної структури з обговорення деокупації непідконтрольних Україні територій. «Кримська платформа» – багатосторонній консультативний формат з метою координації міжнародних зусиль, які спрямовані на повернення Криму. Створення «Кримської платформи» викликано

необхідністю стратегічного формування міжнародної складової в процесі деокупації, яка буде базована на державній політиці України, а тактична мета полягає у збереженні питання Криму у фокусі уваги міжнародної спільноти.

Сучасний етап розвитку подій в міжнародній політиці надає підґрунтя для думки, що дипломатична боротьба за повернення Криму буде роботою довгостроковою, поступовою, багатовекторною. Наслідки окупації полягають не тільки в милітаризації півострову, заміщенні демографічного складу населення півострова, порушенні прав і свобод людини та громадянина, зруйнуванні екологічного ландшафту регіону, державних та власних економічних прав, але й втручання в духовну сферу Криму. Враження, що на території Криму вибудовується милітаризована база, і в регіоні не створено жодних можливостей для розвитку інтелектуальної думки, не відповідає дійсності. Протягом окупації (2014–2021) Російська Федерація здійснює масштабну інтелектуальну експансію в гуманітарне середовище: науку та освіту, культуру та мистецтво, інформаційний простір.

Результатом такої роботи стає створення інтелектуального продукту в науковій, освітній, інформаційній сферах, в яких не тільки культивується миф про «суто російський Крим», а також повністю виправдовується окупація півострову 2014 року (з відповідним підходом, як «повернення в рідну гавань», «встановлення історичної справедливості» тощо). Представники духовно-інтелектуальної сфери, наукові дослідники в Криму отримують замовлення в вигляді держаних програм, грантів, проектів на створення робіт, зміст яких змінює історію та демонструє тільки позитивний вплив на розвиток історичних подій в Криму спочатку Російської імперії, потім Радянського Союзу, зараз Російської Федерації. Використовуються всі наявні ресурси, створені умови для друку монографій та підручників, які не були надруковані «за часи України». Історики почали працю над фундаментальної історією Криму із описом подій минулого та сьогодення.

Обов'язковим елементом в наукових, науково-популярних, просвітницьких виданнях з новітніх процесів в Криму є характерне порівняння «українського» та «російського» періодів, підкреслення тільки позитивних тенденцій після 2014 року, визначення перебування Криму в складі України як «історичної помилки», звітність про завершення процесу інтеграції Криму в політичний, економічний, соціальний, інформаційний простір РФ. Радикальним поглядом в такий пропагандистської роботі можна вважати висловлену окремими кримськими депутатами думку про те, що 23 роки перебування під де-

факто контролем України (1991-2014) необхідно вважати «українською окупацією» [1].

Незважаючи на те, що окупаційна влада «офіційно» визнала українську та кримськотатарську мову державними, сфери використання двох мов практично відсутні, діловодство не ведеться, а вся інформація надається виключно російською мовою. За інформацією експертів, зафіксовані випадки погроз звільнення працівників за те, що вони розмовляли між собою на рідній кримськотатарській мові, що є порушенням Декларації ООН про права корінних народів [8].

Окупаційна влада активно займається переписуванням і фальсифікацією історіографії Криму і кримськотатарського народу, що також відбивається в шкільних підручниках з історії. У підручнику історії за 10 клас, за яким повинні були вчитися в школах окупованого Криму, містилися висловлювання, які розпалюють ненависть до кримськотатарського народу. У виданні були приведені неправдиві і необ'єктивні висловлювання щодо історії кримськотатарського народу з проявами ксенофобії. Загалом так звана «влада» Криму відмовляється виконувати Проміжне рішення Міжнародного суду ООН (19.04.2017), яке зобов'язало РФ створити умови в Криму для освітнього процесу на українській мові [12].

Інструментом привернення міжнародної уваги до питання Криму має стати створення міжнародної «Кримської платформи», яку зараз можна розглядати як початковий етап становлення соціально-комунікаційної структури з обговорення проблеми деокупації непідконтрольних Україні територій. «Кримська платформа» – багатосторонній консультативний формат з метою координації міжнародних зусиль, які спрямовані на повернення Криму. Створення «Кримської платформи» викликано необхідністю стратегічного формування міжнародного вектору в процесі деокупації, який буде базуватися на державній політиці України, а тактична мета полягає у збереженні питання Криму в фокусі уваги міжнародної спільноти. Важливою комунікаційною складовою процесу стає складання експертної мережі «Кримської платформи», головної ідеєю якої є об'єднання українських та міжнародних експертів і створення «м'якої сили» (soft power) для лобювання питання Криму. Очікуванням від праці стане надання інформаційної та аналітичної підтримки, підвищення свідомості і інформованості міжнародної спільноти, іноземних урядів, громадськості.

Україна має запропонувати конкретний план дій – складову Стратегії з деокупації Криму, затверджену Радою національної безпеки і оборони України (РНБОУ). В питанні деокупації Криму для

протидії гуманітарної експансії з боку держави-агресора України необхідно має бути готовою до довгострокового розвитку подій, а складовою частиною Стратегії мають стати заходи зі створення якісного інтелектуального продукту експертного рівня, який буде складатися не тільки з аналізу та моніторингу поточної ситуації в Криму, а й концептуальних робіт наукового, культурологічного, освітнього характеру.

Література:

1. В учебники истории Крыма планируют добавить «украинскую оккупацию». URL: <https://dni24.com/exclusive/294118-v-uchebniki-istorii-kryma-planirujut-dobavit-ukrainskuju-okkupaciju.html> (дата звернення 05.10.2020)

2. Задорожний О.В. Анексія Криму – міжнародний злочин. Київ : К.І.С., 2015. 576 с.

3. Заборона Меджлісу кримськотатарського народу в Криму. URL: <https://www.rbc.ua/ukr/tag/zapret-medzhhlisa-19042016> (дата звернення: 19.04.2016).

4. Крым: свобода слова в оккупации. Информационно-аналитический доклад о преследовании журналистов и блогеров на территории Крымского полуострова (март 2014 – сентябрь 2019). Крымская правозащитная группа. URL: <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/02/krimbookru.pdf> (дата звернення: 01.10.2019).

5. Луканов Ю. Пресувальна машина: як Росія знищувала свободу слова в Криму / ред. Печончик Т.; Центр інформації про права людини. Київ, 2018. 176 с.

6. Наш Крим: неросійські історії українського півострову: зб. ст. / упоряд. та вступ. ст. С. В. Громенко. Київ : К.І.С. 2016. 315 с.

7. Постанова Верховної Ради України Про визнання геноциду кримськотатарського народу. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/792-19> (дата звернення: 12.11.2017).

8. Представитель Меджлиса представил рекомендации Уполномоченному. URL: <https://ctrcenter.org/ru/news/6344-predstavitel-medzhhlisa-predostavil-rekomendacii-upolnomochennomu> (дата звернення: 19.02.2021).

9. Президент провів нараду щодо стратегії реінтеграції тимчасово окупованих територій і розбудови національної безпеки. URL: <https://www.president.gov.ua/news/prezident-proviv-naradu-shodo-strategiyi-reintegraciyi-timch-66653> (дата звернення 20.20.2021).

10. Про схвалення Стратегії інформаційної реінтеграції Автономної Республіки Крим та м. Севастополя. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1100-2018-%D1%80> (дата звернення: 27.12. 2018).

11. Рішення КМУ від 10 березня 2015 року протоколу № 30. URL: <https://mir.gov.ua/documents/13.html> (дата звернення: 18.03. 2017).

12. Росія має виконати проміжне рішення суду ООН щодо Криму – Порошенко URL: <https://www.unian.ua/politics/2178941-rosiya-mae-vikonati-promijne-rishennya-sudu-onn-schodo-krimu-poroshenko.html> (дата звернення: 09.10.2017)

13. Семена М. Крымский репортаж. Хроники оккупации Крыма (2014–2016 гг.). Київ: ДП «Національне газетно-журнальне видавництво», 2017. 928 с.

14. Ситуация с правами человека во временно оккупированной Автономной Республике Крым и городе Севастополе (Украина). URL: https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Crimea2014_2017_RU.pdf (дата звернення: 31.12.2017).

15. Указ Президента України № 58/2020 «Про День спротиву окупації Автономної Республіки Крим та міста Севастополя». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/582020-32537> (дата звернення: 26.02.2020).

16. Хронологія притеснення свободи слова в Криму. URL: <https://crimeahrg.org/wp-content/uploads/2020/02/chronology-of-pressing-the-freedom-of-speech-in-crimea-rus.pdf> (дата звернення: 01.02.2020).

17. European Parliament (2014), Recent developments in Ukraine: threats to the functioning of democratic institutions/ Resolution 1988 (2014) Final version, available at: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20873&lang=en> (accessed 20 December 2014).

18. General Assembly of the United Nations (2014), *Resolution adopted by the General Assembly on 27 March 2014 [without reference to a Main Committee (A/68/L.39 and Add.1)] 68/262. Territorial integrity of Ukraine*, available at: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/68/262 (accessed 05 December 2014).

19. *The PACE Resolutions on Ukraine* (2019), available at: <https://coe.mfa.gov.ua/en/partnership/pace-resolutions-ukraine> (accessed 31 January 2020).

20. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2014), *Follow-up by Unesco of the Situation in the Autonomous Republic of Crimea (Ukraine)*, available at: <https://unesdoc.unesco.org/search/0307b085-c5fa-4fe4-aa4c-4cc2f55d9875> (accessed 31 November 2021).